

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

ПРОТОКОЛ

№ 32

На 10 ноември 2015 г. се проведе заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия при следния

Дневен ред:

1. Приоритизиране на темите, приети на миналото заседание и поставяне на начало за приемане на предложения за изработване на становище на Обществения съвет и предложения към Централната изборителна комисия:

- изборен календар;
- изборителни списъци;
- информациона кампания;
- мрежа от организации – наблюдатели;
- престъпления срещу изборителните права;
- организационно-техническо подсигуряване на изборите;
- изборна администрация;
- сгрешени и поправени протоколи;
- технологии на подаване на гласа;
- изборен туризъм и
- висок процент недействителни гласове.

2. Разглеждане на статута на организациите – членки във връзка с решение от 13 октомври 2015 г.

3. Приемане на цялостния текст на новите Правила за работа на Обществения съвет към Централната изборителна комисия във връзка с решение от 13 октомври 2015 г.

4. Разни.

ПРИСЪСТВАХА:

Румяна Дечева – председател, Европейско общество за защита на човешките права – България;

Антоанета Цонева – заместник-председател, Институт за развитие на публичната среда;

Йорданка Бачева – заместник-председател, Сдружение „Нова алтернатива“;

Даниел Стоянов – Асоциация за реинтеграция на осъдени лица (АРОЛ);

Надежда Гологанова – Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация.

Заседанието бе открито в 14,15 ч. и председателствано от госпожа Румяна Дечева – председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Здравейте всички, много се радвам, че днес сме в малко по-разширен състав.

Обявявам заседанието за открито! Предложен ви е дневен ред.

Искам само с две думи да ви кажа какво знам за съдбата на нашите решения, предложения и всичко, което комуникирахме, до

ЦИК в седмиците, които бяха най-напрегнати за тях. В момента се търси дали е имало решение по нашите предишни решения от 13 октомври 2015 г., за които на мен устно ми беше казано, че те са били разгледани и са приети.

Най-напред извинение от господин Томов, който не може да присъства на днешното заседание, тъй като нашето заседание съвпада със заседание на Работната група по медийните пакети и той като член на работната група помоли за извинение, тъй като трябва да присъства там. Но аз го помолих – ние това ще го оформим в решение и ще го изпратим – за следващото заседание да получим информация за анализа на информацията по медийните пакети – какви суми са давани, къде и как.

След заседанието ще отида да проверя дали вече са минали онези наши предишни решения. Не ги видяхме в списъка с решенията на ЦИК на сайта.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Няма решения относно останалите ни предложения. Единствено имаше решение за свикване на съвместна среща по предложение на Обществения съвет. Те бяха в един пакет. Цветозар Томов докладва – приеха едното. „Колеги, другото ще го докладвам“ – и така си остана. В един и същи пакет бяха предложението за среща между Обществения съвет, Централната изборителна комисия и Министерския съвет, включително там беше и предложението за изменение и допълнение на Правилата. Но Цветозар Томов докладва единствено и само предложението за среща. И съм сигурен, че няма решение по другите ни предложения.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Тоест, ние в момента решаваме, че изпращаме отново онези наши решения.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не, нищо не решаваме. Изобщо няма какво да ги чакаме. Това са нашите правила, които ти си изготвила и са представени днес. Вкарват се наново – няма какво да чакаме.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това беше и моята мисъл. В днешното решение ние вече предлагаме цялостен текст и по този

текст на правилата, както ще ги приемем днес, решаваме какво правим.

3. Приемане на цялостния текст на новите Правила за работа на Обществения съвет към Централната избирателна комисия във връзка с решение от 13 октомври 2015 г.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Приемаме Правилата в цялост така, както са предложени. Имам само една забележка.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз имам повече забележки. Искан да те помоля да погледнеш текстовете със своето професионално око.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз имам забележка, понеже терминът е такъв: „допринасят за подобряване на условията за организиране и произвеждане на избори и референдуми“. Това е термин – произвеждане на избори.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: А позоваването?

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Разбирам какво искаш да ни кажеш. Така както е написано, не е 13 октомври 2015 г. – ще е нещо друго. Имам предвид текста: Съгласно Решение № ... от... на ЦИК. И тук трябва да се цитира решение с номер.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, това ще е, което ще се разглежда в четвъртък.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Иначе, ако си говорим от законодателна гледна точка, тук т. 4.1. (нов, приет с решение ... на ЦИК).

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Така ще го направя.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Мисълта ми е друга: ако тук го променим, вече словоредът се променя. Но нека да си стои така и после ще се допълни с номера на решението.

Текстът на 3.1. е нов и трябва това да се отбележи.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Всичките тези текстове са нови – разбрах те.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: сега тия предложения ще ги обсъдим ли?

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз съм ги чел и съм съгласен. Единствено предложих да се каже „произвеждане на избори...“ Това е термин.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз само да спомена как стигнахме до този нов текст. Този нов текст е в резултат на едно решение от 13 октомври 2015 г., когато ние буквално дословно решихме какви са новите текстове. И единственото нещо, което направих, е физически с копи/пейст от това решение на 13 октомври. Вмъкнах ги в този текст.

Но ако имаме все още някакви правила, тъй като на нас целта ни е не просто да копи/пействаме, а да направим условия, които да са най-благоприятни за работа и ако още някой има предложения какво да вкараме в този текст, мисля, че сега е моментът.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Искам само да кажа, за да не стане объркване. Съгласно решение на Обществения съвет от... И по-нататък е този текст, който е написан. Защото ние наистина нашето решение го взехме на 13 октомври 2015 г. И тогава текстът да стане: Съгласно Решение № 31 на Обществения съвет от 13.10.2015 г., и Решение № ... на Централната изборителна комисия, защото по процедура те трябва да потвърдят, да приемат решение.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И това решение трябва горе също да го изпишем, за да е ясно.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: И датата няма да е 13 октомври, а когато ЦИК е приела решението.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В Правилата, които бяха до 13 октомври 2015 г., ние вкарахме пет нови точки, които направиха възможно започване на работа на нашите срещи в 14 ч. в присъствието на мнозинството от активните организации, за да не ни се налага всеки път да изчакваме организации, които не са имали дейност през последната година или повече от шест месеца, както беше решено на 13 октомври 2015 г.

Следващата точка, която е от значение и която беше повдигната през м. септември, е при липса на председателя и

заместник-председателите, заседанието да може да избира председателстващ и решенията да бъдат легитимни и обвързващи Обществения съвет.

Това са общо взето основанията и смисълът на промените, които направихме.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Също и дистанционното участие.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, и дистанционното участие.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Дистанционното участие и статутът на наблюдатели за организациите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Мисля, че има още две точки. Едната е по отношение на консорциума.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Тя е нова и е в началото.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Също така и това, за което говорихме преди приемането на бюджета на ЦИК, за включване на мероприятията на Обществения съвет с цел повишаване нивото на експертиза.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това беше включено в предложенията от 13 октомври 2015 г. То не е в Правилата.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Правилата определят как ние работим, по какви правила.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Поставих въпроса на нашия приятел от ЦИК. Той попита по следния начин: „Има ли нещо, което сте предложили и не е възприето от Централната изборителна комисия?“ И аз му казах: „Предложихме ЦИК да финансира някои наши мероприятия.“ И той каза: „Това предложение трябва да го дадете преди формирането на бюджета на ЦИК за новата година.“

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ние го направихме, бях го внесъл...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Какво мислите, имайки предвид решенията, които изпратихме на 13 октомври? Какво ви е мнението, тъй като от тези решения е прието единствено свикването на онзи разширен съвет и другите са останали за докладване по-късно. Просто с решение на днешното заседание предлагам да ги подновим – с позоваване на решенията от 13 октомври 2015 г., за да ги върнем

обратно на дневен ред. Господин Томов пое ангажимент в четвъртък да ги докладва. Просто всичките решения от тогава.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Няма смисъл. Това са правила за дейности и няма как.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Само малко да подредим. Има ли някой, който е против Правилата, така както ви ги изпратих снощи? Няма нов текст. Единственият нов текст ще бъде преди тези точки, които бяха гласувани на 13 октомври, съгласно Решение на ОС... Това е чисто технически текст. Ние днес не предлагаме нови текстове.

Приемаме ли тези правила, за да направя корекциите и да ги изпратя на ЦИК? – Приемат се, благодаря.

Следващата точка е отново въз основа на решенията на Обществения съвет:

2. Разглеждане на статута на организациите – членки във връзка с решение от 13 октомври 2015 г.

Трябва да разгледаме списъка с членовете на Обществения съвет и решение кои от тях не са били активни, с предложение да ги поставим в категория „наблюдатели“. С единствената цел – не да ги дискриминираме по какъвто и да е начин, а затова ние, които идваме навреме в 14 ч., да можем да започнем работа вместо да чакаме организации, за които се знае, че няма да дойдат.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Само че това решение трябва да го вземем въз основа на новите правила и трябва да посочим съответната точка – на основание т. 3.2. от Правилата. На основание т. 3.2. от Правилата на Обществения съвет, изменени с Решение на Обществения съвет от 13 октомври 2015 г.

Сдружение „Заедно за Къкрина“ – не е идвал техен представител.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Те са тук от нашия район. Аз разговарях лично с тази дама, която отговаря. Те имат комуникационни затруднения. Това ми каза тя.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: И аз говорих един път с нея – наблюдател.

Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив – Йордан Памуков.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Гласуваме ли, че „Заедно за Къкрина“ стават наблюдатели, имайки предвид, че не сме се срещали?

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Предлагам да ги гласуваме анблок.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Добре.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Който не е идвал шест месеца, а аз като председател една година не съм ги срещал... И всеки път чакаме по 15 минути.

Следващото е Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив – Йордан Памуков – минават към наблюдателите.

Федерация на независимите студентски дружества – остава член. Божидар Василев – аз имам един списък, където имам всичките му данни, не знам защо тук ги няма.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Този списък съм взела от сайта на Централната избирателна комисия. Сега ще оправим и публикацията на сайта.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Фондация „Младежка толерантност“ - Сезгин Мехмед – наблюдател със сигурност. Те не са идвали от много време.

Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен – Пройчо Караиванов. Той е идвал тука и е един от основателите – остава член.

Сдружение „България на гражданите“. Веселина Кирилова се появи един път, каза официално, че ще започне да идва, но заради това, че е член на общинска избирателна комисия – София, не може да идва и те не изпращат друг. Те също са за статут на наблюдател.

„Прозрачност без граници“ - Калин Славов официално се оттегли отдавна. Напуснал.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Когато беше разширеното заседание, бяха приятно изненадани, че са попаднали в този формат и взеха отношение, но знам ли.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Калин Славов каза, че те искат да внесат законодателни изменения по отношение на Обществения съвет, защото това не можели да приемат да продължава така. И ако бъдат приети тези изменения, тогава ще се появят.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Това явно не съм го чула.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Лично аз съм правил списък, имам ги и си пиша коя организация кога е приета. Знам какъв е съставът, когато аз се водя председател.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Те са два различни документа. Ще ги унифицираме.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Институт за социална интеграция – Таня Балова – остават член.

Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация – Дончо Пачиков е тук

Гражданска инициатива за свободни и демократични избори – Надежда Гологанова е тук.

Институт за модерна политика и Асоциация на младите юристи – Емилия Друмева. Мяркала се е два пъти в рамките на шест месеца. Остава член по нашите правила.

Асоциация за реинтеграция на осъдени лица – остава.

Сдружение „Нова алтернатива“ – Йорданка Бачева, тук е.

Институт за развитие на публичната среда – Антоанета Цонева е тук.

И Европейското общество за защита на човешките права I България – присъства.

От 14 организации 10 остават като членове, и 4 организации със статут наблюдатели. 4 наблюдатели, 10 редовни членове.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Приемаме ли това решение: Следните организации: Сдружение „Заедно за Къкриня“, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив,

Фондация „Младежка толерантност“ и Сдружение „България на гражданите“ получават статут на наблюдател. Решаваме, че получават статут на наблюдател.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: И в този случай кворумът се образува от 10 организации – членки на Обществения съвет.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Което ще дава възможност при наличие на представители на пет организации да започваме работа навреме, в 14 ч.

1. Приоритизиране на темите, приети на миналото заседание и поставяне на начало за приемане на предложения за изработване на становище на Обществения съвет и предложения към Централната изборителна комисия:

- изборен календар;
- изборителни списъци;
- информационна кампания;
- мрежа от организации – наблюдатели;
- престъпления срещу изборителните права;
- организационно-техническо подсигурияване на изборите;
- изборна администрация;
- сгрешени и поправени протоколи;
- технологии на подаване на гласа;
- изборен туризъм и
- висок процент недействителни гласове.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Сега по отношение на нашето предложение от миналата седмица за ново заседание в по-разширен формат, повтарящ формата на Гражданския борд от миналата година, нашето решение е изпратено до Министерския съвет. А отделното писмо, което изпратих до вицепремиера, също е копирано до Централната изборителна комисия.

Няма отговор от кабинета на господин Дончев и моето усещане, разговаряйки с кабинета му е, че в момента изборите не са на дневен ред. Първо, защото все още се изчаква да се види, да се

завърши целият процес по анализа от Централната изборителна комисия.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Извинявай, че те прекъсвам, но този дълбок анализ... Винаги когато някоя група, партия или публичен орган каже, че прави анализ, в този дълбок анализ започва да анализира...

Този анализ няма да излезе през следващата половин година. Това е най-оптимистичният срок, след което няма смисъл да коментираме. Те за Евроизборите анализ не написаха. За парламентарните избори написаха в комбинация с Евроизборите. Направиха никакво усилие да го защитят публично. Не включиха нито една препоръка от тези, които организациите направиха поотделно и заедно, така че това не може да бъде никакъв ориентир.

По-скоро, ако ще правим нещо, трябва да направим или пресконференция, или някакъв собствен ивент, за да кажем какво мислим, ако ще казваме изобщо. Но това да чакаме ЦИК, е безпредметно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Във връзка с това аз изписах това, което сме изписали и до ЦИК, и до вицепремиера. И моето предложение за днес е да приоритизираме тези теми, които сме посочили и които са важни и за нас, за обсъждане в по-широк състав. И даже би ми се щяло да предложи различните организации, ако имат желание да вземат определена тема, да съберат по тази тема наблюденията и становищата на останалите от нас, за да може да не е един човек изработващ цялото предложение и цялото становище, а всяка една от нашите организации да поеме един дял – все едно една или две точки, и по този начин ние да изработим нашето становище като Обществения съвет по тези теми, а може в процеса на работата при нужда да ги обединим или да добавим.

Защото на мен ми се струва, че ако ние нямаме становище много бързо, както в момента все още текат различни процедури, свързани с изборите, ако това нещо се забави, както каза Тони до януари-февруари, ние влизаме вече в следващия цикъл на

подготовка за следващите избори. Аз съм напълно убедена, че сметките за тока през януари и февруари, данъците и всички останали неща ще доведат до много ранна изборна кампания за президент и в онзи момент още по-малко някой ще иска да анализира задълбочено. Да не говорим, че за мен е страшно важна темата къде отидоха онези половин милион гласа, които бяха обявени за недействителни.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Добре, но нали сме дали това предложение на ЦИК отново? Но там какво ще правим, това живо ме интересува, защото това са реални неща. Да чакаме сега и да чакаме осем месеца, така ли? – Мен това не ме удовлетворява.

А с информационната кампания? – Тези две неща са свързани. Там какво ще правим ние? Ще чакаме те да ни отговорят някога нещо? Като всички в момента коментират тези недействителни бюлетини в степен, в която вече – днеска четох публикация, че негласно „ГЕРБ“, „ДПС“ и „БСП“ казват, че ще искат в следващите промени в Изборния кодекс, които ще бъдат правени час по-скоро, да отпадне преференцията. И то с аргумента, че затруднява изборите...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: ... съсипва хората, получават инфаркт...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: ...и в крайна сметка се получават толкова много недействителни бюлетини. Тоест, тази спекулация в момента върви. Тя може или не може да се отрази на промените – не знам. Това са някакви неофициални позиции на партиите, които репортерът е отразил, но в крайна сметка ако нещо си струва едро, дженерал да се борим за правата на хората, то може би е точно това. А не тука да мишкуваме и да си разменяме някакви писма. Поне да има някакъв смисъл от нашите събирания.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Напълно съм съгласна с това. Ти казваш само, че не са ясни, не са изразени тези мнения за премахване на преференцията.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не са изразени официално, нито са внесени предложения.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Официално миналата година и в анализа на Съвета на Европа, които бяха тук за изборите, и в анализа на ОССЕ има, че в среща с представители на „ГЕРБ“ това те са го заложили като една от промените, които искат да направят – да се премахне преференцията. Също и всички останали партии без изключение по някакъв срамежлив начин са декларирали, че преференциите пречат на провеждането на изборите.

Темата се е представяла като техническо затруднение, без да се казва, че биха искали да се махне или не. Но всички политически сили при срещите си с мисията на ОССЕ и на Съвета на Европа миналата година са изтъквали преференцията като голяма пречка за демокрацията.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Както се оказва и за референдума.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Говорейки за невалидните гласове, има и още нещо, което мен чисто професионално не само ме гъделичка, а ме подтиква към някои по-резки действия е, че от националните телевизии се прокара една линия – няма да споменавам имена, защото хората не присъстват тук, че 5,7 % невалидни гласове за референдума, е в рамките на европейските норми.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Изобщо не е така.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Абсолютно декларирам, че няма европейска страна, в която да има норма на невалидни бюлетини – все едно дали е протестен вот или какъвто и да било друг вот, който да попада в тази норма. Ако говорим за европейски норми, ние говорим за малко под 1 %, и максимумът, който е в комплексни избори с множество преференции и какво ли не, с книжни бюлетини се стига до около 3 %. Ние нямаме страна, в която на отговор „да“ или „не“ да можем да кумулираме грешка от този размер.

И в този смисъл аз бих искала да решим, че каквото и да правим – дали ще имаме становище, дали ще пишем до Съвета на Европа и Венецианската комисия, дали ще молим помощ отвън, съвместно да се произнесе това, защото много политически сили може би ще се чувстват по-комфортно, ако чужденци също гледат тези бюлетини, а не само ние по каквато и да било причина...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Мислиш ли?

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Да поканим външни независими експерти, които да следят и да влязат за анализа на недействителните бюлетини ли? – Да? Говорим като методика.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Като методика - нещо, което категорично искам да получа в писмена форма и което ще направя като запитване от нашата организация: анализ за недействителните бюлетини в рамките от една страна на Европейския съюз, и от друга страна – в Съвета на Европа, което е значително по-разширено. Защото в нито една от двете групи ние нямаме толкова висок процент недействителни гласове.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: и е наша грешката, че не направихме мисия. Ако имаше международни наблюдатели, можеше по друг начин да се приеме изобщо всичко.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Румяна, ти предлагаш да се обърнем в този анализ на недействителните бюлетини да участват външни, международни организации? Така ли да го разбирам?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това, което предложих, е и това което ще направя – ще обърна към международни организации, които се занимават с анализ на изборни процеси за информация – официална информация, която аз също мога да я намеря на сайта, но аз предпочитам анализатор, който с името си ще каже, да каже в какви рамки са невалидните бюлетини в Европа - в рамките на Съвета на Европа и в рамките на Европейския съюз, за да може ние в нашия анализ да използваме тази официална информация и позоваване, за да кажем: ето, ние искаме анализ на невалидните бюлетини за местните избори и за националния референдум въз

основа на това, че ние не приемаме, че сме най-неграмотните от тази група страни.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: ако ние решим, такава информация можем веднага да си набавим. Тя е на сайта... Аз пак повторих, че ние пак се опитваме, защото видяхме, че нещата вървят към атака на преференцията. Обясних, че Общественият съвет пак е искал, че миналия път осем месеца време се изгуби, но не се случи и т.н. Опитвам се да комуникирам с хората нещо, което ние така или иначе се опитваме да правим. Видях тези данни и те наистина са достъпни. Въпросът е, че обикновено Михаил Константинов излиза и говори тези неща със страшен апломб и казва, че това са нормални нива.. И това минава и отминава. Нали не бъркам? Става въпрос за неговите позиции, защото никакви други експерти не са търсени. Той говори за всичко.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не бъркаш. Той каза, че 13,5 % при толкова сложна бюлетина е върхът, а аз не мога да го приема, защото в Косово същата тази бюлетина води до 4 % невалидно гласове. И на мен ми остава единствено да приема, че ние сме по-малко грамотни или по-малко умеещи да слагаме кръстчета отколкото в Косово, което пък ми е много трудно да го приема.

В отговор на въпроса на Даниел моето предложение и моето желание е да получа информация от колега – експерт, за да не се казва, че ние по някакъв начин заставаме от една или друга страна, защото едно от нещата, което ще се случи неминуемо, е да бъдем обвинени, че сме или на страната на тези, които искат да се прави анализ на бюлетините, т.е. да се даде политическа окраска на това наше решение, или да сме на страната на някакви други, които не искат – отново с политически знак.

Единственото рационално професионално любопитство е да видим каква е причината да има толкова невалидни бюлетини, за да може при следващата – дали ще бъде обучителна кампания, дали ще бъде нещо друго, да се направи необходимото, за да може ...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Извинявай, че те прекъсвам, но всичко това го говорихме осем месеца. Въпросът е какво правим. Аз съм за – добре, поискай го това нещо. Хубаво е като ход. Нека да го даде някой. Пак ще кажем, че чужденците са по-умни от нас. Това е хубаво – добре, но давай да вървим по-нататък.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Според мене е добре – аз се солидаризирам, да им опишеш колко избора в едно са били. И да се обоснова защо. По статистика, примерно, ако има 1 % невалидни бюлетини само за кмет + 1 % за общински съветници, + 1 % за ...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не се събират.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: При бюлетина с две гласувания, ако приемем, че допустимият процент е 1 %, вече става 2 %.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но там където имаше избори за общински съветници, за кмет на кметство и за кмет на община не става 3 % по статистика, защото ние имаме отново онова тяло на гласоподаватели, ние приемаме, че един човек влиза и гласува с трите бюлетини невалидно... Това продължава да е 1 %, защото той е във втори и в трети избирателен списък. Тоест, остава 1 %. Това ни предложи математикът, че толкова много се получавало от натрупване, но ние имаме натрупване и на гласоподаватели при всеки един избор.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: На този въпрос за статистиката ще ви отговоря писмено.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Чакайте, има си официална статистика за недействителните бюлетини за различните видове избори. За кмет бяха 5 % и нещо. Него го приехме, че е в рамките на нормалното, защото това е процент, който имаме средно за страната. Нали правихме същия този анализ миналата година.

После имаме един малко по-висок процент, който беше за кмет на район – около 6 %. И имаме едно 14+ %, което число е само за общински съветници.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има 463 000 невалидни бюлетини!

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Има нещо, което казах и на миналите избори и е супер странно. В една част от недействителните бюлетини има т.нар. недействителни за партии. Сега обяснявам. Това в методическите указания на ЦИК е: бюлетина, с която си гласувал за партия X, но си гласувал или не със знак X или V, или не със син химикал, а с някакъв друг химикал... Аз ви обяснявам какво е описанието на недействителна бюлетина по парти.

Продължава да има много висок дял и това е описано в протоколите за общински съветници дженерал, не на ниво секция. И мажеш да видиш, че срещу всяка една партия без изключение има посочени значителен брой такъв вид бюлетини. Аз не мога да си обясня...

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Значи ще трябва да се отварят чували.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Точно заради това искаме да правим това изследване, защото аз не мога да си представя, че има толкова много хора или че са правили някакви други знаци...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Примерно са драскали нещо от страни.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Тогава гласът ти не се отчита.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Гласът ти е невалиден тогава. Но това не го пише за партия. Отива в недействителните с някакви обозначения, чертички, бюлетини, върху които са оставени знаци, символи и не знам какво още. Всичко е общо. Тези, понеже са отделно за партии и се отбелязват по партийни листи, можеш да ги видиш – продължава да има толкова недействителни бюлетини – каквото ще и да означава това. Това го говорихме и предния път, когато искахме изследването, че очевидно в тези графи се пишат някакви недостоверни данни, объркват се комисиите, пишат някакви неща.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: При наблюдаването на изборите в Хасково – при това на втори тур, все още са се чудели, ако знакът излиза извън квадратчето, сега какво ще се случи...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Само ако е зачеркнато и долното и не може да се установи ясно за коя партия е, само тогава.

Има и нещо друго. Имаше специално указание в Методическите указания на ЦИК, че когато има спор за това дали една бюлетина е действителна или не, се съставя протокол. Тоест, и тази хипотеза е изчерпана. Аз изобщо не знам дали се е стигало до такива неща. При този огромен брой недействителни бюлетини комисиите дали са спорили едно или друго дали остава?... И се взима решение, че тя е действителна или недействителна, записва се и се слага съответно на една от двете купчини.

Нещо се е случило за пореден път. Нашите наблюдатели ни дават най-различна информация от най-различен характер на недействителност. Но никой от тях не твърди, че това е функция на предпочитанията. Има например празни бюлетини.

Ние сме приели принципа за равното изборително право и това не го обсъждаме. Хората имат право да гласуват, но ... Аз като правех анализ предния път за Сърница, там беше първото гласуване за избор на общински съвет, защото Сърница стана община по-рано и през м. март т.г. бяха изборите. Там имаше 15 % недействителни бюлетини – вижте колко близко до средното. 15 % недействителни бюлетини за общински съвет, като това е методика за първи път отигравана някъде, можем да я приемем като пилотна. Така е. За първи път избори се проведоха по тези правила.

И ние тогава коментирахме и казвахме, даже го изтъквахме като аргумент: ето, за първи път се гласува по тези правила на местни избори, генерират се 15 % недействителни бюлетини при три пъти по-малко недействителни бюлетини в тези секции за парламентарни избори, където графиката на бюлетината е същата. Същата е - пак имаше от едната страна, пак имаш от другата страна, но е три пъти по-малко само преди няколко месеца в същите тези секции. Там са гласували същите хора.

Това са сравними данни. Отиваш, гледаш секционните протоколи и там е три пъти по-малко. Средно за Пазарджишка област е 8 % за парламентарните избори. Средно за страната е 6 %. И изведнъж на същото това място ти се появяват 15 % при избора за

общински съветници. Понеже тези избори не са наблюдавани... Тогава основните изявления на щабовете бяха, че преференцията е причината. Ама какво преференцията, защо преференцията – така и не стана ясно, макар че всички са се гледали в ръцете там, тъй като са само две секции. Сърница е супер малка. Но няма повече информация за това място.

Сега ще отида специално да видя – не съм проверила, колко е там. Но ние направихме карта на недействителния вот – видяхте я.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Уникална карта.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: По общини. Там е все пак доста уедрено, но действително се вижда и това сравнено с другите данни от минали години, че там където има етнически вот, наистина и по-слабо социално-икономическо развитие, действително недействителните бюлетини са по-голям процент от средното. Това са средни стойности всички, които се занимават знаят, че това не значи много, но ти ако влезеш на микро ниво – ниво секции, има уникални данни. Има секции, които минават 25 %, има 30 %.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: На вашата карта има 4-5 общини с над 27 %.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Ние направихме всичко до момента по силите си, докъдето ни е стигнало времето и ще продължаваме да ги човъркаме, да ги сравняваме, да копаем, да ги сравняваме по партии, по друго, по трето... Но има някакви абсолютни... Не може една четвърт от бюлетините в една община да са недействителни. В една община!

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има и такива, в които са почти една трета.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не е средно. И това е няколко пъти над средното за страната.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има няколко протокола въз основа на вашата карта. Когато влизах и търсих информация за определени населени места, има места, където над 50 % има

недействителни бюлетини. Аз не мога да си го представя. Ходя по избори над 20 години.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Как пък не попаднах в една такава секция да видя аз веднъж едно такава броече. Никога не ми се е случвало да го видя.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: В предишния анализ имаше и над 79 % недействителни бюлетини в някои секции.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Във Велинград специално.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Така че има достатъчно основания да се прави изследване. Още повече трябва да бъдем подкрепени от обществото, защото махането на преференцията ще бъде изключително неблагоприятен знак изобщо за отношението на политическите партии.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Крачка назад.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Да. Вместо да вървим напред – без прагове, повече преференции... Между другото един политически аргумент и с това завършвам.

Имаше двама представители от ДПС, които бяха изключени от групата си, защото бяха избрани с преференция в парламента. Понеже те си водили кампания за преференции и влезли. Единият е Гюнай Хюсмен. Той е сложен на някакво неизбираемо от гледна точка на всички предположения място, обаче прави преференции и влиза в парламента с още един депутат. И ръководството на ДПС каза: Вие се изправяте срещу нашите правила – оттеглете се. Но те казаха: Няма да се оттеглим. След което тях ги изключиха от групата и от ДПС. Гюнай Хюсмен води кампания без пари, подкрепи кандидат не на ДПС, а на кандидат срещу ДПС, който би.

Тоест, преференцията е породила такава травматичност в партиите. Те още повече са бесни, защото практически тя започва да оформя някакви елити вътре в тях, които започват да не се подчиняват. И не само това, но и след това доказват авторитета си. И при това в ДПС.

И за Станишев също това беше страшен удар заради 15/15 с Момчил Неков.

Искам да кажа, че има много причини партиите да са толкова бесни. А наистина това 15/15 е феномен, който продължава да се повтаря дори и в такива високо образовани гласоподаватели. В София имаме 27/27 при Реформаторския блок и влиза някакъв супер случаен човек, който изобщо никога не се е надявал, в общинския съвет. Наистина много се изнервят партиите от това нещо.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но това пък е още по-силно. Аз единственото нещо, което гледах в протоколите, беше да видя по какъв начин номерът на партията се е отразил в резултата за съответната преференция. Това е още един мотив за следващата година. Сега е много рано да се говори за гражданско обучение, не толкова обучение на избирателите. Защото според мен не е толкова важно в последната една седмица някой да показва как се гласува..

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: От което никой нищо не разбира, защото ако не сме чели Изборния кодекс и видим този клип един път по телевизията, не знам как може да се разбере какво точно се прави.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но нещото, което за мен през цялото време липсва, е гражданското обучение. Ние догодина ще избираме президент.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Без преференции... *(Оживление.)*

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: По-голямата част от хората ще продължат да се чудят какво точно прави президентът и кое е работа на президента. В изминалите избори за президент през 2011 г. през цялото време очакванията бяха, че президентът ще направи едн-какво си... И най-много ми харесваше очакването, че той ще строи пътища... Това излезе от наше проучване, което правихме.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: В миналите местни избори 11,2 % са недействителните гласове без преференция.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние през цялото време се движим извън всякакви европейски норми. Един от анализите, които имаме с колегата Стоилов е, че не се записа и той тогава беше много

емоционално недоволен докато работихме с комисията по изработване на новия Изборен кодекс, че предложен от нас текст, в който изрично да бъде записано да бъде ясна волята на избирателя, не беше приет. Един от начините да се намалят невалидните бюлетини според нас от нашата практика е, ако е ясно за какво е искал да гласува избирателят, дали е излязъл малко от квадратчето, дали кръстът изглежда написан преднамерено с една по-дълга страна, за да може да се посочи определен корпоративен вот или нещо друго, и всъщност през цялото време това заиграване около кръстчетата и т.н., е да се елиминира корпоративният вот.

Но никой не проведе разговор нито с гражданството общество, нито с експерти да се види по какъв начин относителният дял на този корпоративен вот може да бъде намален.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: През 2011 г. се гласуваше по „Кодекса Фидосова“, както е възприето да се нарича. Тогава имаше само един знак – знак X. Това също породило много големи проблеми. Дори едно социологическо изследване в последните дни показва тогава, че 30 и няколко процента от избирателите изобщо не са чули, че чавката не се използва, че хиксът е единственият знак, който се използва и т.н. И тогава обяснението за недействителните бюлетини – има специален доклад и аз ще ви го изпратя, беше липсата на информираност. Защото 11,2 % изобщо не е малко. След което дойде новият кодекс, върна се и V, обаче при друга графика.

И сега ние не можем да сравняваме ябълки с круши, защото ние в България избори по едни и същи правила не провеждаме никога. Всичко е по интуиция. Нямаш база, защото по други правила са правени предишните местни избори. Нямаше преференция и бюлетините не изглеждаха по този начин. И сега не можеш и да сравняваш условията, и да издигнеш някаква смислена хипотеза и да кажеш: може да е заради това, може да е заради онова.

Но факт е, че и тогава без преференции, но само с един знак, пак имаше много висок дял.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Може би и фактът, че законово гласуването само с преференции, без партия – това също увеличава процента за недействителност, защото както се каза за Сърница, там имаше такива протоколи. Ние имашме недействителни бюлетини и казаха, че са само за преференции. Сега по същия начин имашме сигнал, че хората, за да са сигурни, че няма да им бъде незачетен гласа, като са поставяли кръстчето, са удебелили и комисията счита бюлетината за недействителна.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз така си гласувам от години. То е ненормална история.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Спомням си, че в Сърница има 11 съветника, т.е. имаш 11 кръгчета. И шест партии от другата страна. Какво имаш да бъркаш толкова много, като ако ти искаш, с всеки един избирател лично ще се срещнеш и ще му обясниш в бюлетината какво точно очакваш от него да направи.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Моя близка учителка по професия ми каза: Аз толкова се притесних като ми дадоха всичките тия бюлетини, че задрасках само кръгчето...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Ние бяхме в Столипиново и в други райони на страната. Понеже на II тур бюлетината пък се разтваряше и се виждаше – то беше ужасно. Изобщо в България тая размяна на бюлетината между човека и комисията е много такова нещо: ти един път я взимаш, после им я даваш, той ти откъсва номера и спокойно може да види, ако е недобросъвестен, какво става. Аз виждах разтворени бюлетини вътре. Те просто се разтваряха. Някои от тях бяха празни и това се виждаше, че нищо не е отбелязано. И това са недействителни бюлетини. Аз тези ги видях с очите си и не бяха една и две.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но аз си мисля, че в София това беше протестен вот, защото видях в „Младост“ една след друга, една до друга отворени бюлетини празни на втория тур. Защо е отишъл човекът до там, за да пусне празна бюлетина? Но не се виждаше

дали някъде има друг знак. Може протестно нещо да е написано, а да не е просто празна бюлетина.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не може да се обвиняват предпочитанията за недействителност на бюлетините, защото по закон, ако има повече от едно кръгче задраскано, бюлетината е валидна за партия. Ако има отбелязано за партия и повече от едно кръгче, се брои за партията и се брои без предпочитание. Не може да се обвинява предпочитанието от хора, които са се объркали и са отбелязали само кръгчето.

Не може политиците да казват, че предпочитанието или ние да казваме каквото и да е, че предпочитанието е виновна за високия процент недействителни бюлетини в избори, където има предпочитаностно гласуване, само заради това, че видите ли, някой не си е свършил работата и не е провел т.нар. гражданско образование, че видите ли гласуваме все пак от ляво и от дясно. А кой трябва да я върши тази работа? – Партиите.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Но вие помните ли, когато се опитахме с един информационен материал в предишните избори като плакат...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Какъв зор беше.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: То просто не излезе, след което получихме обвинение, че сега не сме се включили в тая информационна кампания и може би ние сме виновни. Макар че аз искам да припомня за протокола твоето предложение, което също не получи отговор. Това предложение Общественият съвет да участва в кампания за вдигане на активността. Същото мълчание.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Те са много интересни. Обвиняват те, че нищо не си свършил...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: При мълчание съответно.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Мисълта ми е за какво говорим тука вече 45 минути?

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Че трябва да се стигне до изследването на недействителните бюлетини, ако ще всички да си

тръгнем от тука. Просто някакъв залог трябва да има. Просто да се опитаме да свършим това.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Господин Стоянов, мен ми се струва, че след като решихме успешно точка втора и точка трета от дневния ред, ние минахме към точка първа и в приоритизацията на всичките тези теми ние избрахме последната – висок процент недействителни гласове. И това дали е свързано с изборен туризъм и непознаване на хората или каквото и да било, ние няма да знаем преди да имаме анализ на това каква е причината за тези недействителни гласове. Тоест, ние на последната точка ѝ дадохме № 1.

Аз предлагам да погледнем и да видим какви са интересите на нашите организации. Предлагам в този ред на мисли всеки един от нас, който има някакви любими теми в тези останали теми, да поеме ангажимент или инициатива за събиране на информацията от нашите организации. Защото от една страна ние ще работим за тези недействителни гласове, защото без да разберем какво става и какво води до този висок процент, няма да можем да направим никакво смислено предложение. Но в същото време предлагам да продължим и да анализираме и останалите аспекти на подготовката и произвеждането на изборите. И ако искате сега, ако искате за следващото заседание всеки да ги огледа и да предложим къде какво.

Аз отсега мога да ви кажа, че това, което ние в момента правим, е технологията на подаване на гласа, където имаме машинното гласуване, имаме електронното гласуване. Ще предложим информация на вниманието на Централната избирателна комисия по теми, по които ние работим. Преди това, ако имате желание, може да ги направим като общо становище – просто всеки ще има достъп до това, което правим.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Видя ли колко души са гласували машинно в София?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: 760 и няколко. От нашето наблюдение беше невъзможно да се получи каквато и да било извадка, тъй като човек трябваше да влезе в стаичката, да си обозначи другите да си гласуват за трите избора и само за общинските съветници в тези 50 секции да си подаде гласа машинно. А на повечето места нямаше информация. Просто нямаше допълнителна информация. Имаше ги, кабинките си стояха там, но както и да е.

Аз това не го отчитам толкова като грешка на организацията в самите секционни избирателни комисии, колкото като случване на много избори наведнъж, а и на това, че обществената поръчка беше проведена в последната седмица, което не даде възможност програмирането на тези машини за всичките четири избора. От вторник до събота никой не може да програмира и да предостави възможност за истински тест. Но ние по тази тема работим.

И аз имам една любима тема – избирателните списъци. Ако никой друг не иска темата за избирателните списъци, с удоволствие ще се захванем с това. Аз това ще го напиша. Предлагам всяка организация да го огледа и да предложи за коя от темите има желание. Да анализираме нашето обобщено наблюдение и да предложим някакви мерки. За недействителните гласове предлагаме анализ на недействителните бюлетини поне от няколко общини. Предлагаме ли конкретно колко? Ние не можем всичките половин милион да ги анализираме.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Там където е по-висок процентът на недействителните бюлетини.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Предлагаме да се срещнем отделно и да предложим конкретна методика за това как да анализираме невалидните бюлетини.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Там където са най-голям процент.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По старата методика бяхме направили предложение.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но ще е страшно много.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Няма значение. Залогът е голям.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Предложението, което приехме, беше тая методика да я изработим съвместно с Централната изборителна комисия този път. Това, което е записано в нашето решение от 13.10.2015 г. е, че подновяваме искането си за извършване на анализ на недействителните бюлетини.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: По-добре да запишем: След отказа от миналата година, сега отново...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Предлагаме методиката за изготвяне на анализа на недействителните бюлетини да бъде изготвена от съвместна група между представители на Обществения съвет на ЦИК и членове на ЦИК.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това ни беше предишното решение.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Защото от опита, който имам, те не приеха едно принципно становище, примерно:

1. Съгласни сме, че е важно да извършим този анализ.
2. Не одобряваме методиката, по която да се извършва.

Перфектно отвсякъде.

И нещо друго, което ви казах предишния път. В методиката един от начините на изследването беше предложението да се говори с членовете на секционни изборителни комисии или с председателите от секциите, където има недействителни бюлетини и евентуално те да кажат по спомени какво е било, за да не се отварят чувалите. И това, което Тони разказа, че проведохме в Столипиново, този метод не е ефективен, защото хората не си спомнят за какво става въпрос. Ти ги питах една седмица преди това какво е станало, но те казват: май така беше, май онова... Но така ли е...

Тъй че ако нещо трябва да правим ние и да се обединяваме, което е много важно, е да решим, че ние си държим: искаме да отваряме и да броим. Искане да отваряме и да броим пликове с недействителни бюлетини. Ние чувалите няма да отваряме, защото не искам да броим резултата.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Това е основното. Друг начин няма.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Искаме само недействителните бюлетини.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Само недействителните наистина, които са в отделни пликове. И Централната избирателна комисия ще ви каже: В момента нищо не можем да направим, защото два месеца текат срокове за обжалване на резултатите...

И тук вече хайде да спрем да си говорим кой какво ще прави и как ще го прави. Искате ли да си го направим, както предишния път. Имаме вече едно обръщение към медиите, което все пак беше отразено. Дайте това нещо да го направим по-агресивно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, ще го направим по-агресивно. Ще го направим изцяло като наше обръщение. Но аз имам желание това обръщение да засегне и други теми, не само недействителните бюлетини.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: По-добре е една по една. Хората са мързеливи, не обичат много да четат, особено тежка материя.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз бих желала да направим анализ и на останалите теми, защото ако погледнем единствено темата с недействителните бюлетини, тя изглежда по-малко разрешима, отколкото ако се погледнат всички останали проблеми.

За мен най-големият проблем в подготовката и произвеждането, господин Стоянов, на тези избори, е изборният календар на страната. Единствената европейска страна и от Съвета на Европа, и от Европейския съюз, в която два месеца преди изборите се насрочва датата на изборите. Централната избирателна комисия започва да назначава хора, в един и същи момент текат страшно много неща. Ние нямаме друга страна, в която два месеца Централната избирателна комисия вместо да има един общ поглед върху това какво се случва, денонощно да трябва да решава хиляди неща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: В Германия как е?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В Германия, ако отворя сега сайтовете, мога да кажа напред за години наред кога ще бъдат изборите. За Швеция за след 20 години се знае кога ще бъдат изборите. И в останалите европейски страни. Ние също знаем, че догодина имаме президентски избори...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Някога – в последната седмица на октомври.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: А предсрочните избори?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Предсрочните избори идват, както се случват навсякъде, но тогава отново имаш вече много неща, които са подготвени. Централната избирателна комисия регистрира инициативни комитети и партии, ЦИК регистрира кандидати, Цик регистрира общински избирателни комисии или районни избирателни комисии... Тази работа, която се изсипва, тя не е нормална, за да се върши в този период от това количество хора. Вместо да се увеличава това, което слушахме много по време на тези избори – да се увеличават хората, другият начин е да се увеличи времето. Да се знае от всички предварително какъв е календарът.

Имам и още нещо предвид. Нашият календар и начина, по който в момента се случва това обявяване на изборите, съответства на предишното законово положение, че ЦИК не е постоянно действаща структура, а се появява около назначаването на изборите. В момента обаче ние имаме една постоянно работеща Централна избирателна комисия и би могло работата да бъде разпределена в човешки граници и в един ритъм, който да отговаря и на изискванията за качествено и нормално натоварване.

В този смисъл аз не мисля да се разширяваме нашироко по всички теми, но ако ние не покажем останалите аспекти на организацията на работата, които също имат отношение и към недействителните бюлетини, ние в тези два месеца когато се произвеждат избирателните списъци...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не мога да разбера какво предлагаш.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Предлагам да направим това предложение – нашето решение, което е за анализ на недействителните бюлетини, но когато го изпращаме и до ЦИК, и когато се обръщаме и към медиите, да имаме становище и по останалите въпроси, които ние считаме...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Какво съдържа това становище?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: съдържа анализ на това, което е в момента и евентуални начини за решаването. Даже не казвам конкретно препоръки, тъй като би могло да бъде или-или-или...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ако тръгнем такова нещо да изпращаме на медиите и на който и да е, всичко отива под един общ знаменател. Проблемът е следният:

Извеждаме като приоритет, че искаме анализ, правим и ще имаме становище. Проблемът е, че трябва да го огласим сега. Не можем да изчакваме и ние да се съберем примерно след месец или два, или след една седмица.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не след един месец или два. Аз предлагам за следващия понеделник. Затова предлагам и темите, по които аз мога да си подготвя нещата за следващия вторник. Аз ще си подготвя всичките материали и ще дойда директно от аерогарата. Но предлагам ние да имаме не само по една от темите, а да имаме готовност да предложим становище и по останалите теми.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Аз обаче си мисля, че е добре да приоритизираме. Това е много голям конспект. Това практически е всичко, което има отношение към някакви бъдещи промени, проблеми и т.н. в Изборния кодекс и изборния процес. Защо, ако се обръщаме към медиите и търсим някаква възможност за въздействие през тях, не приоритизираме проблемите точно на тези избори, за да направим чуваеми нашите послания.

А тези проблеми ние ги обсъдихме миналия път: изборен туризъм, на който не можа да се реагира; тези недействителни бюлетини; хаос при предаването на изборните книжа; неподготвена изборна администрация, което се вижда от самите протоколи.

Ние нямаме проблеми с избирателните списъци на тези избори, слава Богу. Някакви драматични, за разлика от 2011 г., когато имаше хора, които просто не можеха да гласуват, защото МВР... Няма данни, които не отговаряха на действителността. Да махнем тези неща и да видим неща, които наистина бяха проблем – върху тях да акцентираме.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Категорично. Аз също съм съгласна.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: А иначе, когато започне разговор за Изборния кодекс, вече всяка организация ще предлага.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Добре, какви други са темите? Аз за изборния календар ще предложа един текст от един параграф.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Другите неща, които според мен бяха проблем и по него може би няма по-компетентен от мен. Само го подхвърлям той да го потвърди, отхвърли или доразвие. Имаше няколко много скандални решения на Централната избирателна комисия, които още в процеса на подготовка на изборите взривиха средата. Това беше първо идеята за някои партии да се подредят на национално ниво листите, което Върховният съд провъзгласи не за незаконно, а за нищожно това решение. И ЦИК игра направо фронтално срещу правилата. И имаше още едно-две неща, които бяха супер проблемни.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Едното беше за наблюдателите, дето го съборих, това за живелия...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Да угодиш на управляващите партии, на големите, защото те поискали – направо срещу закона да се поставиш?!?

Имаше и за медийните пакети, когато се опитаха да дадат медийни пакети на партии, които имат субсидия. Също отменено решение...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Те сами си го отмениха. Усетиха се...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Въпросът е, че го направиха. Отмениха го, когато финансовият министър ги наруга. Дайте да

следваме хронологията. Финансовият министър излезе и каза: О, не. Ето ви списъка с партиите, които получават субсидия и това което сте решили тука, на базата на бюджета, който ние сме ви дали, няма да се случи... И те си отмениха решението.

Тоест, има някои неща, които показват или страшна некомпетентност, или предубеденост в действията. Но с жребия това беше... Абсолютно всички видяхме, че това беше брутална история.

Ето тези неща са знаците на тези избори.

После другото скандално нещо: това странно указание до секционните избирателни комисии и никой не разбра до края на изборния ден кой колко бюлетини и на кого и как трябва да ги подава. Тоест, тези объркани неща, които създаваха проблем в изборния ден. Всичките бюлетини заедно ли, всичките бюлетини поотделно ли, трябва ли някой да пита нещо, не трябва ли да пита нещо... Това всъщност беше основен проблем в изборния ден на първи тур. И всички казват, че е така.

И другото, което е: каква е съдбата на жалбите и сигналите, аз не мога да разбера. Ние нямаме отговор на нито един наш сигнал.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Няма ги качени. Появява се жалба за касиране на избори. Медиите го пишат, но на интернет страницата на ОИК има от 1 ноември евентуално някаква жалба.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не, аз говоря за нашите жалби.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Няма за никого.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Видях, че на един от вашите има.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Има някакво генерално решение, взето за тоя сигнал за двете урни...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не за двете урни, за двете кабинни.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Искам да попитам решаваме ли нещо?

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Аз спирам да изброявам. За мен това са проблемите: решенията, които са провъзгласени за незаконни и нищожни; ситуацията с медийните пакети като цяло – най-големият скандал, който също се произведе покрай това и

решението партии, които имат субсидия да получават медийни пакети; и медийните пакети за референдума – също много драстични неща се получиха там; недействителните бюлетини; обърканите указания за избирателите и хаосът при предаването на изборните книжа. Това са според мене хитовете. Това разтреса процеса. Иначе сигурно има много детайли.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може би всичко това идва от липсата на точни указания. И оттам ескалира във всички други.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не може едно основно нещо: какво се прави с бюлетините между комисията и избирателя, да породи такъв проблем в изборния ден. Не може да не се знае какво правят комисиите: дават всички бюлетини, питат или не питат... Аз за пръв път виждам такова нещо.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Имаме приоритизирани теми: медийни пакети; за мен продължава да бъде важен изборният календар, за да може следващите избори да бъдат по-малко кампанийни.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Проблемът в календара е, че има друг Изборен кодекс, който предполага други срокове и други изисквания.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ако се направят по този кодекс, е много важно.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Кое е съмнително.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Информационната кампания ще засягаме ли. Не медийните пакети, а информационната кампания за избирателите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Естествено, да.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Ако получим отговор как е протекла, би било добре. Нали попитахме? – Да видим как е протекла, в какви параметри.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Евентуално ще получим.

Това, което предлагам да решим сега, е всички онези неща, които сме ги решавали през този много тежък за Централната

избирателна комисия период от 13 октомври 2015 г. насам, всичко онова за което нямаме решение, с копи/пейст след днешното заседание просто да напомним, че имаме такива решения и молим Централната избирателна комисия...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Напомнително.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Аз виждам, че вие присъствате през цялото време тук.

ДЕЙЗИ СТОЯНОВА: Да.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Вие правите ли някаква комуникация за това, което се случва в нашите заседания с ЦИК? Ще ни дадете ли някаква обратна връзка? Ние си говорим всеки път някакви неща, вие сте тук, председателката не ви ли казва нещо в резултат на това? Това е абсолютно тунел на еднопосочно действие.

ДЕЙЗИ СТОЯНОВА: Не, аз съм технически сътрудник.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Тя е технически сътрудник.

ДЕЙЗИ СТОЯНОВА: По принцип има определен член на ЦИК, който присъства на вашите заседания.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Вие нали разбирате, че това е абсурдна комуникация, която се получава между нас? Най-заинтересованият човек да си говори с Обществения съвет, е председателят. Ние сме като в някаква лудница тука – все едно сме глухи хора. Едни говорят на други, а другите се правят, че не ги чуват, и обратно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Тони, не за да защитавам председателя...

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не искам да нападам председателя. Просто искам да кажа, че това е крайно непродуктивно като комуникация.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, но само да кажа това, което съм видяла и това, което знам. Всичко, което ние пишем, най-късно на следващия ден се разпределя.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: И какво следва като се разпредели?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И от това следва, че има една купчина от нашите решения на масата на господин Цветозар Томов и той пое ангажимент. Те излязоха от онзи период, в който ги гонеха часове със срокове и в четвъртък той ще докладва на Централната изборителна комисия нашите решения. Затова аз във връзка с това предлагам отново всичко, което сме разговаряли и сме решавали, да бъде изпратено до него.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Аз не знам дали Централната изборителна комисия разбира, че ние запазихме добрия тон между първи и втори тур на фона на цялото изкушение да ги атакуваме с цялата сила и критичност, която може да имаме и каквото правеха абсолютно всички в онзи момент. С това становище, което приехме. За което между другото имахме различни възгледи, но в крайна сметка се прие един тон на някакво уважение към институцията. И това също, абсолютно все едно нищо не се е случило, все едно нищо не е станало.

Ние си залагаме авторитета. Казваме някои неща, че трябва да се случат с най-добрия неутрален тон. След което нас ни хулят и ни оплюват, че ние нямаме критично и ясно гражданско поведение - ние го понасяме тоя удар, след което пак нищо не следва. Все едно нищо не сме казали – никаква реакция. Нито една от тези препоръки не е изпълнена.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Тя е само технически сътрудник.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не ме интересува. Тя е тук и в крайна сметка е тук, за да предаде на председателя какво мислим. Нещата стигат наистина някакво ниво на игнориране, което е обидно. Това мога да кажа аз – без никога ние да сме се държали обидно, агресивно или нападателно към ЦИК. Игнорирането на този орган просто е абсолютна подигравка.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Направи предложение на следващото заседание да присъства председателката.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Това е политика на игнориране. Ти правиш нещо, от другата страна мълчат. То просто няма друга

комуникация. Казваш нещо, предлагаш нещо, записва се в протокола, прави се проект на решение, прави се предложение... Това не е от днес или от вчера. Това е от ден първи. От другата страна мълчат. След което се изправят по някой публичен форум и ти казват: Вие не ни помагате... Вие сте незаинтересовани....

Как можеш да помогнеш на някой, който не иска да му бъде помогнато? Който знае всичко, може всичко, владее целия процес...

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това си е обида.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Не е обида – това е игнориране. И единствената причина ние да сме тук като организация е, че нашият борд настоява на това. Но ние ще си тръгнем, ако това не стане и по никакъв начин няма движение за изследването на бюлетините. За нас това е вододелът. И тогава в публичното пространство абсолютно нищо няма да бъде спестено. Казвам го съвсем открито. Опитали сме се по някакъв начин да бъдем кооперативни.

Да не говорим, че за миналите избори нашата организация за собствена сметка написа наръчници за всички видове неща, за които пак не получихме обратна връзка. Дадохме им ги с флашката: „Ето, ваши са...“ В резултат на което пак последва мълчание. Аз неофициално разбрах от член на ЦИК, че те се използват – били много полезни, само че аз дори не получих един отговор за това: „Хора, ние използваме вашите наръчници в нашите обучения.“ Това не е ли някак си неуважително само по себе си?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това, което за нас като организация е важно.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Просто да напишеш един имейл: „Благодаря, материалът беше полезен, използва се в момента.“ Нищо такова не последва.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Искам само още веднъж да изчета какви са темите, които приоритизираме, изпращаме отново до господин Томов списък с решенията, които имаме и датите от които ги имаме – с очакване той да ги докладва на заседанието в четвъртък.

А от наша гледна точка за следващата наша среща изготвяме конкретно предложение и анализ – кратък, за да може да бъде предложен и лесно разбран и от медиите, а в същото време да има интерес по следните теми:

- Медийни пакети;
- Изборен календар;
- Изборна администрация;
- Сгрешени и поправени протоколи;
- Технология на подаване на гласа;
- Изборен туризъм;
- Висок процент недействителни гласове;
- Съдбата на жалбите.

Има ли още точки, които остават непокрити? – Това което не споменавам, са избирателните списъци, които по предложение на Тони отпаднаха; информационната кампания, за която чакаме информация, а това е във връзка и с предишно наше решение; мрежата от организации – наблюдатели – там има какво да кажем, но не е нещо, което ще промени цялостния анализ на проведените избори; престъпления срещу избирателните права...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това най-общо казано е към МВР – колко сигнали и жалби са получили.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Според мен трябва да питаме Прокуратурата и МВР. Те да дадат някаква статистика към днешния момент. Те имат заведени сигнали, преписки, прекратени... И МВР, и Прокуратурата поддържат такава статистика.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И във връзка със съдбата на жалбите да изпратим запитване за информация за броя и съдбата на жалбите и сигналите до МВР и до Прокуратурата.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: МВР и Прокуратурата имат сигнали за извършени престъпления. Сигнали и жалби са изпращани до ЦИК и ОИК за нарушения на изборния процес. Да не ги бъркаме.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не, не ги бъркаме. Освен това Прокуратурата – аз не знам точно как се случва, това трябва сама да

го проверя, за да бъде по-грамотно обръщението, тъй като прокуратурата по места се занимаваше с общинските избори.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Общо е между ДАНС, МВР и Прокуратурата. Това се прави за всеки избор. Координира се от Прокуратурата и там е статистиката, има специална координация, има правила, които се приемат по препоръка на Главния прокурор. Общо взето в Прокуратурата цялата информация я има.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Добре, ще изпратя само едно писмо до Прокуратурата.

И тук съм пропуснала да отбележа организационно-техническото осигуряване на изборите. Там влизат обръканите указания. И така излязоха осем приоритетни точки. Ще ги изпратя по-късно днес или най-късно утре с молба всяка организация да си посочи по коя тема би желала да има становище и анализи.

Преминваме към последната точка от дневния ред:

4. Разни.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Искам да предложа избор на заместник-председатели.

Първо, предлагам следното: нека да сме всички. Казах го предишния път. Понеже госпожа Дечева е избрана на 8 септември, оттогава тече мандатът и в момента няма смисъл да се избира нов председател. Няма и логика.

Антоанета Цонева и Йорданка Бачева два пъти са заместник-председатели. Затова поставям въпроса, че трябва да има двама нови заместник-председатели.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: И аз предлагам Надежда Гологанова и Дончо Пачиков за заместник-председатели на Обществения съвет.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Който е съгласен, моля да гласува.

Приема се единодушно.

Искам само последно да благодаря много и на Йорданка Бачева, и на Антоанета Цонева, защото без усилията на всички ние нямаше да стигнем до това все още да се срещаме.

АНТОАНЕТА ЦОНЕВА: Има едно упорство.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Има търпение и толерантност от наша страна.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има ли допълнителни мнения и становища за днес? – Няма. Да обявим днешната ни среща за успешно приключила.

Следващото заседание на Обществения съвет е на 17 ноември 2015 г., вторник, от 15,30 ч.

Закривам заседанието.

(Закрито в 16,00 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Румяна Дечева

Стенограф:

Цветя Минева